

En llibertat després de sis anys empresonada pel ‘cas Egin’, l’ex-subdirectora del diari tancat pel jutge Garzón recupera el pols de la militància. Des del juny passat, Teresa Toda és portaveu de Sare, la plataforma de suport als presos, exiliats i deportats bascos “que vol ajudar a obrir la porta de la pau i l’esperança a Euskal Herria”. Parla d’Arnaldo Otegi i el procés de pau.

“PP i PSOE han fet del ‘tot és ETA’ una política d’Estat”

Teresa Toda (Porto Alegre, Brasil, 1950) va entrar a la presó l’1 de desembre de 2007 i en va sortir el 27 de novembre de 2013. Condemnada en el marc del macrosumari 18/98, que Baltasar Garzón va insinuar contra la suposada “trama civil” d’ETA, la veterana periodista ha patit en carn pròpia la dispersió. Una mesura contrària a la llei i als drets fonamentals que la va dur a passar per Soto del Real, Topas (Salamanca) i Còrdova, i que ha motivat l’aparició de la iniciativa Sare, nascuda de la plataforma Konponbidea. Amant de la muntanya i de Catalunya, on va treballar als anys 80,

Toda confia que la mobilització social capgirarà la política penitenciària i forci els Estats espanyol i francès a abordar els conflictes territorials de manera justa, humana i democràtica.

—**Ara fa un any i mig va quedar en llibertat després de passar-ne sis reclosa pel cas Egin. Com ha viscut el pas per la presó?**

—És una experiència molt complexa de la qual surts canviada, ja que allà disposes de prou temps per analitzar-te. I després has d’adaptar-te a un entorn social i polític que també ha canviat, sobretot a Euskal Herria.

—**Què li va suposar el contacte amb la resta de reclusos i pertànyer al Col·lectiu de Presos i Preses Polítiques Bascos (EPPK)?**

—Et dona força per afrontar les múltiples formes de pressió i repressió que pateixes durant el confinament, sobretot les mesures excepcionals que se’ns apliquen: dispersió, primer grau (FIES), aïllament a les cel·les o intervenció de les comunicacions, ja siguin telefòniques o escrites —les cartes triguen tres setmanes a arribar i normalment estan limitades a dues per setmana. També és molt dur el règim de visites amb les amistats —separats

per vidres gruixuts— o la família, que es realitzen en petites habitacions on tot queda registrat i controlat.

—**L'editor d'El Mundo i conegut monàrquic, Luis María Ansón, li va dedicar un article elogiós quan va ser excarcerada. Com s'ho va prendre?**

—És una llarga història que em té una força tipa... Jo vaig acabar els estudis de periodisme a l'Escuela Oficial de Periodismo, l'única manera d'obtenir el títol durant el franquisme. Vaig acabar el 1975, el mateix any que s'estrenaven les primeres facultats de periodisme. Aleshores, les pràctiques es feien als diaris de l'època, i jo vaig recaure un parell d'anys a l'ABC, en una secció dirigida per Ansón. Després d'aquella etapa, no he tingut cap relació amb aquest senyor, però ell ha escrit més d'una vegada sobre mi. Ignoro per què ho fa. En tot cas, quan van tancar Egin, ell ho va criticar obertament, cal reconèixer-ho.

—**Encara avui, cinc anys després que el Tribunal Suprem declarés que l'activitat d'Egin era totalment legal, hi ha persones empresonades per aquesta causa, com l'aleshores director, Javier Salutregi. Què en pensa?**

—Exacte, ell i set membres de l'antic consell d'administració romanen engarjolats. I també altres persones del sumari 18/98, del qual Egin era una de les peces. D'alguna manera, aquell sumari va suposar l'inici de la teoria política del "tot és ETA" que Baltasar Garzón va traduir al llenguatge judicial. Garzón va ser el primer a fer-ho però després l'han seguit altres magistrats de l'Audiència Nacional, en una ofensiva contra l'esquerra *abertzale* que tant el PP com el PSOE han convertit en una política d'Estat.

—**El passat dia 11, milers de persones van ser a Elgoibar (Gipúscoa) per exigir la llibertat d'Arnado Otegi i de la resta d'empresonats pel cas Bateragune. La presència d'Otegi a la presó demostra l'enrocament de l'Estat davant del procés de pau?**

—Revela el seu immobilisme en aquesta i altres matèries. Cal recordar que Otegi i la resta de companys no van ser encausats tant per voler reconstruir Batasuna com per preparar el canvi d'estratègia de l'esquerra *abertzale*. Una aposta per la pau i les vies exclusivament polítiques que ha continuat amb el temps i que ha posat de manifest les contradiccions de tenir-los empresonats, perquè arran de la seva iniciativa ETA va anunciar l'alto el foc definitiu.

—**Contra la situació que pateixen s'han pronunciat diversos premis Nobel i nous representants de partits polítics. Pot contribuir això a posar els drets humans al centre del debat?**

—D'entrada, evidencia la vulneració de drets fonamentals que té lloc a Espanya. No sols amb relació a aquest cas; també pel que fa al manteniment de persones de més de 70 anys a la presó. Davant d'això, s'està estenent la consciència entre més sectors socials, que se sumen a les recents sentències del Tribunal dels Drets Humans d'Estrasburg, ja sigui respecte a la política de dispersió com a les tortures infrigides a dos joves bascos, davant les quals

l'Estat no va prendre cap mesura. Fins i tot alguns magistrats de l'Audiència Nacional ja denuncien l'excepcionalitat de l'actual legislació, que caldria derogar d'una vegada per totes, si bé la sensació és que costarà treure el PP del seu enquistament.

—**Vostè i l'ex-conseller basc Joseba Azkarraga són els portaveus de Sare, la nova plataforma de suport als presos, exiliats i deportats bascos. Quina és la finalitat?**

—Sare no s'entén sense la manifestació del passat 11 de gener, quan més de 130.000 persones van omplir els carrers de Bilbao. Allò va representar un punt d'inflexió, perquè va reflectir la gran preocupació social per la política de dispersió, que ara ha complert 25 anys, i el manteniment en presó de persones malaltes, de més de 70 anys o amb les tres quartes parts de la condemna complerta. L'èxit de la convocatòria va fer que un grup de persones de trajectòries diverses busquéssim canalitzar aquesta preocupació i proposar solucions col·lectives. Treballem poble per poble amb l'objectiu que qualsevol persona que estigui contra la dispersió i per la derogació de totes les mesures excepcionals pugui implicar-s'hi.

—**La idea és pressionar els Estats espanyol i francès perquè acabin la dispersió?**

—Aquest és l'objectiu: posar fi al patiment que aquesta política penitenciària causa dins i fora de les presons. Per això pensem recórrer a totes les instàncies, també a les internacionals, i explicar la violència que viuen els reclusos i els exiliats. Una violència que no ha minvat malgrat que ETA està desarmant-se i la immensa majoria de la societat basca ja ha expressat el desig d'assolir una pau justa i duradora.

—**No creu que els presoners haurien de feixar aquesta labor a la societat civil i els partits polítics?**

—Per a nosaltres, com a part del conflicte, els presos bascos han de ser part integral de la solució. D'una banda, perquè en pateixen directament les conseqüències, i de l'altra, perquè integren la societat a la qual han de tornar. Tenen molt a aportar; i l'exemple d'Irlanda del Nord és allionador en aquest sentit.

—**La coneguda com a via Nanclores, impulsada per reclusos que**

“La presó és una experiència molt complexa de la qual surts canviada, ja que allà disposes de prou temps per analitzar-te.”

expressen públicament el seu penediment, pot ser útil amb vista a apropar sectors que fins ara no dialogaven?

—Al meu entendre, és un plantejament lligat a una visió de victòria-derrota, en lloc d’una visió de solució integral del conflicte on tota la societat, sense exclusions, hi surti guanyant. Pot suposar sortides personals, però no és una via vàlida per al conjunt de les persones preses.

—A diferència de Catalunya o Escòcia, que no tenen presoners polítics, creu que en el cas d’Euskadi l’Estat pot utilitzar els reclusos com a moneda de canvi per condicionar el procés de pau?

—És el que intenta. Pretén desgastar i provocar la desil·lusió entre la societat basca. L’Estat se sent còmode així, defensant la sacrosanta unitat d’Espanya i castigant els presoners amb mesures d’excepció, en lloc de tractar de forma eficaç les qüestions territorials. I, pel que fa a Euskadi, l’immobilisme és molt sagnant.

—Podria tornar la guerra bruta si la tensió territorial s’incrementa?

—No es pot descartar, alguns grups feixistes sembla que volen participar-hi. Però més que un càstig d’aquesta mena, la brutícia la podem trobar en decrets llei, actuacions dels cossos policials o interlocutòries de la judica-

“Els presos bascos, en tant que part del conflicte, han de ser part integral de la solució”

tura. Perquè, malauradament, si alguns jutges són capaços d’obrir carpetes que incomoden l’Estat, aquests de moment estan a l’Argentina... A banda, és clar, de les barbaritats que es publiquen en alguns diaris o tertúlies de ràdio i televisió.

—Els mitjans continuen amb la dialèctica de la guerra?

“A la majoria de mitjans els falta sentit crític amb el poder i contribuir a una opinió favorable a la pau i al diàleg polític”

—Continuen instal·lats en una estratègia bel·ligerant, incapaçs de donar informacions o anàlisis que contribueixin a crear un estat d’opinió favorable a la pau i al diàleg polític. És molt trist perquè sovint dimiteixen de la seva funció més important: permetre que la gent formi la seva opinió i participi en la vida social i política dels seus respectius països. A la majoria li falta un sentit crític respecte al poder i els efectes derivats de la crisi econòmica.

—No troba esquetxes que superin aquesta inèrcia?

—El periodisme tradicional està estancat, però afortunadament hi ha alternatives amb les noves experiències que han sorgit darrerament. Qui vol conèixer, pot fer-ho; es tracta de cercar informació diferent de l’oficial, si bé no tots els mitjans electrònics són el que presumeixen ser.

—En aquesta tessitura, quin pot ser el futur escenari polític a Euskadi? La confluència de forces abertzales pot desbordar el mur constitucional?

—De moment, sembla que el PNB s’inclina per explorar una reedició de l’Estatut de Gernika. I això, que la majoria de partits, sindicats i organitzacions socials ja han dit que l’Estatut és cosa del passat i cap reedició, per bonica que sigui, té sentit. D’aquí que un procés d’acumulació dels sectors abertzales i progressistes pot condicionar molt les temptacions del partit d’Urkullu de recuperar escenaris que, per a la majoria, estan completament esgotats.

—Amb tot, és optimista respecte al fet que s’avanci cap a la pau i la llibertat d’Euskadi?

—Sóc optimista però també realista, i intueixo que el camí serà llarg i ple d’obstacles. Caldrà una forta cohesió social entorn de qüestions com l’exigència d’un procés resolutiu integral que canviï la situació de les persones preses, exiliades i deportades mitjançant la derogació de les legislacions excepcionals. I, en paral·lel, l’exigència del dret a decidir i el respecte als drets humans per a totes les persones. Uns passos que només assolirem si hi ha una mobilització permanent de la ciutadania.

Alex Romaguera